

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrta leta 3-50 K, mesečno 1.20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrta
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrta leta 4-80 K

Pesemna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna petit-vrstica
(širina 68 mm) za enkrat 20 vin.,
večkrat po dogovoru.

130. števil.

V Ljubljani, v torek, dne 30. novembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/II.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo na-
ročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla
naročnina koncem meseca novembra, da jo zo-
pet obnovijo.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto K 14.—

za pol leta „ 7.—

za četrta leta „ 3-50

na mesec „ 1-20

Za Nemčijo:

za pol leta K 7-90

za četrta leta „ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta K 9-50

za četrta leta „ 4-80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj pri-
poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in
znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in ka-
varnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo
naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim
ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Državni zbor.

V petek, pozno zvečer, se je končala raz-
prava o predlogih, tičočih se narodnega vprašanja
in sicer ugodno za parlament, precej neugodno
pa za Blenerthovo vlado. Predlogov je bila cela
vrsta in med seboj se niso vjemali, tako da bi
se bila morala debata še zelo razvleči, če bi se
bilo imelo na koncu govoriti in sklepati o vsakem
predlogu posebej. Pergeltov predlog, o katerem
smo poročali v soboto, ni soglašal z opravi-
lnikom. Treba je bilo torej iskati druge poti, da
se pride do cilja. Radi tega so imeli klubski na-
čelniki popoldne posvetovanje in tu sta se po-
seben sodruga dr. Adler in Seitz trudila za
sporazum. V zbornici je prišel med tem poslanec
sodrug dr. Renner do besede, pa je izjavil, da
ne konča svojega govora, dokler ne bo spora-
zuma. Prizadevanje sodrugov je bilo uspešno:
Splošno se je sklenilo, da se umaknejo vsi nujni
predlogi, namesto katerih je imel Stölzel vlo-
žiti sledeči skupni predlog:

„Voli se odsek 52 članov z nalogo, posve-
tovati se z ozirom na razmere v posameznih
kraljevinah in deželah radi uravnave narodnih
zadev o zakonskih načrtih, ki so ž njimi v zvezi
in o predlogih, ki se še odkazujejo odseku ter v
teku treh mesecev poročati zbornici.“

Ta predlog se v jedru vjema z nujnim pred-
logom, ki so ga bili vložili socialni demokrati
in ki smo ga priobčili.

Z ogromno večino je bil predlog sprejet
in vsi z narodnim vprašanjem v zvezi stoječi
predlogi so se odkazali odseku.

Predsednik je otvoril sejo ob 11. in 25 minut
dopoldne. V nadaljevanju nacionalne debate je
dobil besedo znani Vsenemec Malik, ki je od
kraja do konca govoril kakor neprosto voljen ko-
mik. Najprej se je togotil nad splošno volilno

pravico, ki ga jezi, ker slutiti, da ne bo več pre-
dolgo poslanec. Potem je začel razkladati svoje
abecedarske pojme o nacionalni politiki. Zlasti
hud je bil na nemške socialne demokrate, ki mu
seveda niso dovolj nacionalni, dočim vidi v čeških
in poljskih socialistih same šoviniste. Socialni de-
mokratje so ga spravljalit tupatam z medklici v
neprijetno zadrego. Enkrat se je n. pr. postavil:
„Vedeti morate, da smo mi Vsenemci v tej državi
navzgor popolnoma osamljeni.“ Sodr. Freund-
lich ga je prijazno vprašal: „Ali tudi navzdol?“
In Malik se je res zaletel: „Tudi navzdol“ ...
Potem se je jezil, da nočejo socialni demokrati
ministrskih listin. Freundlich ga je vprašal,
če mu je povrnjena sestava kabineta. Ko se je drl
nad nemškimi socialnimi demokrati, da niso na-
cionalni in da izdajajo nemški narod, ga je Schu-
meier pofročal: „Saj pravim to vedno našim
ljudem, pa mi ne verjamejo.“ Vse se je smejalo,
samo Malik ni razumel, pa je patetično zaklical:
„Tako pa ne more ostati. Mi Nemci se vendar
ne bomo požrli.“ In Schuhmeier mu je prav
po dunajski odgovoril: „Na, na, dös ta ma net“.
Seveda ni bilo smehu ne konca ne kraja.

Potem je govoril dr. Baxa, ki je stresal češki
radikalizem, enako zopern kakor nemški, in da
ostane ton čim bolj neizpremenjen, je prišel za
njim še nemški radikalec Stransky na vrsto.
Vsled vsenemških provokacij je postalo med nje-
govim govorom precej viharo in nemški radi-
kalci so slišali od socialnih demokratov tako gorke,
kakor že davno ne.

Italijanski klerikalec Buzatto je dejal, da
se strinja z izvolitvijo odseka za narodna vpra-
šanja.

Za njim je govoril dr. Renner. Z njegovim
velezanimivim govorom se pa pobavimo še po-
sebej.

Medtem, ko je on govoril, je prišla vest, da
so se stranke zedinile glede na skupen položaj.
Dr. Renner je zato končal in Stölzel je na-
znanil predlog, ki smo ga priobčili v uvodu. Ge-
neralna govornika Seitz (socialni demokrat) in
Fuchs (krščanski sociallec) sta govorila prav
kratko. Nujnost se je sprejela skoraj soglasno.
V meritorni debati so se vsi predlagatelji od-
rekli besedi; nato je bil predlog sam sprejet
z ogromno večino. Proti njemu so glasovali
samo češki in nemški radikali.

Seja se je zaključila ob 3/4 11. zvečer.

Prihodnja seja je v torek ob 10. dopoldne.
Na dnevnem redu je proračunski provi-
zorij.

Parlament je pokazal, da hoče živeti!

Parlament in narodno vprašanje.

(Govor poslanca Seligerja dne 25. novembra v avstrij-
skem državnem zboru.)

Utemeljeva je socialno-demokratski nujni pred-
log o varstvu manjšin je imel poslanec Seliger
zanimiv govor, po katerem posnemamo sledeče:

Odgovornost, da je obnemogel ljudski parla-
ment, zadane meščanske razrede, ki imajo v tej
zbornici pretežno večino. Namesto da bi ustanovili
poljuden režim, se pripravljajo, da izroče moč v
državi zopet

birokraciji.

Na Angleskem, na Francoskem je meščanstvo
doseglo zmage nad birokracijo, na Ruskem se bo-
jujejo revolucionarji za odstranitev birokracije, celo
v Perziji padajo gave v prah v boju za odstranitev
absolutizma in z njim združene birokracije. Tukaj

pa podpirajo meščani na obeh straneh one, ki ho-
čejo odstraniti ljudsko zbornico, da bi na njenem
mestu ustanovili golo gospodstvo paragrafa 14.

Zločin češke buržoazije

je, da ni nikoli poizkusila, priboriti pravice svojega
naroda na temelju demokracije, temveč se
je vedno družila s fevdalnim razredom. Namesto
da bi se postavila na podlago ljudske zbornice in
tam vstopila v boj za svoj narod, razbija temelj in
jemlje sebi in celemu narodu moč obrambe zoper
vse, kar še lahko pride.

Na drugi strani bi pa moralo nemško me-
ščanstvo končno spoznati, da v tej Avstriji ne
more biti več

vlade 9 milijonov nad 16 milioni
ter da se more svoboda in pravo nemškega naroda
osnovati le v svobodi in v pravu yseh na-
rodov te države. Tudi nemško meščanstvo iz-
roča s svojo politiko nemški narod birokraciji. Prišla
bo tudi birokracija v težek položaj, ko pojde za to,
da se izvrši finančni načrt in najamejo nova po-
sajila vlade. Takrat si bo birokracija morala iskati
kompaktno večino. Tedaj se bo pobotala s Slovani,
Nemci bodo ostali na cedilu, pa bode kričali o iz-
dajstvu. To se je v zgodovini Avstrije že večkrat
zgodilo. Ali hočete ponavljati to neumno igro? Ali
se niste ničesar naučili iz nesrečne zgodovine te
države in iz zgodovine Nemcev v tej državi? Ali
morete dobiti boljši dokaz za nezmiselnost in ne-
smotrenost politike, kakor je vaše lastno priznanje
popolnega bankrota? Ne zanašajte se na Bienertha,
ne na birokracijo, ampak zanašajte se na narod
sam. Ne razdevajte podlage, na kateri lahko na-
stane moč ostalih, kajti s tem razdemete tudi pod-
lago svoje moči. Nemški narod je prav tako brez
moči kakor Slovani, če ne vladajo v tej državi na-
rodi ampak birokracija. Po svojih sklepih ne mo-
rete delati nobene narodne politike, zakaj če nam
načelnik poljskega kluba odtegne roko, je konec
parlamentarne večine. Jetniki poljskega kola ste
in Moric Benedikt vas komandira. Vsak dan morate
iznova trepetati, če ne pride gospod Stapinski
v poljskem klubu z vprašanjem izstopa iz večine.
Vsemogočna reakcija se zopet dviga. Prošla pa bo
ura, ko bodo

narodi zahtevali računa

in pognali krivce, kajti narodi se na dajo več ko-
mandirati od birokracija. Doletni so in sami
se bode yladali.

Proti valovom revolucionarnega gibanja se ne
morejo postavljati carinske ograje kakor proti kruhu
in mesu in žitu. Delavci so upali, da jim bo dr-
žava končno dala, kar jim gre; toda meščan-
ske stranke so razočarale delavce in bi
jim razbile še ta parlament. Ne čudite se, če se
polotijo delavci zadnjega sredstva, ki je
po pesniških besedah posvečeno, kadar ne najde
zatirani nikjer več pravice! Meščanske stranke naj
bi sedle skupaj in iskale spravo. Če imajo dobro
voljo, najdejo mir.

Ako razočarava ta parlament vse, vendar de-
lavski razredi

nimajo povoda za brezupnost,
kajti pot in cilj delavskih razredov gre preko tega
parlamenta. Za nje deluje gospodarski razvoj, ki
zmaga z neodporno močjo. Delavstvo je ustvarilo
podlago za mogočen razvoj proletarskih moči; na
njej raste razredna zavest in politična energija, s
katero bo zmogovito odstranilo vse zapreke kljub
vsemu preganjaju. Proletariat koraka v bo-

dočnost z zgodovino, ki vodi na svetle višave svobode. Proletariat je med družabnimi razredi tisti, ki po pravici lahko vzklika: Nič se ti ne more zgoditi!

Vedno smo uveljavljali svoje zahteve na podlagi zakona. Če se odkaze proletariat po sili na staro prvotno moč vseh zgodovinskih dogodkov, na revolucionarno energijo, ne bo tožila socialna demokracija. Proletariat je pripravljen za boj, ki ga bo zmagovito končal, izpolnjuje svojo zgodovinsko dolžnost, ki mu nalaga, ustvariti nov red človeštvu. Če ste dovolj frivolni, da razbijete parlament in pokopljete v njegovih razvalinah svojo blazno politiko, zasadiamo na njegov grob zastavo, na kateri izražajo naše upanje večno žive besede pesnika: «Se ni bil narodov zadnji boj!» (Zavahno odobravanje in ploskanje pri socialnih demokratih.)

Socialni pregled.

Novela k zakonu o pokojninskem zavarovanju. Upravni odbor občega pokojninskega zavoda za nameščence, je v svoji seji dne 9. t. m. na predlog svojih udov, gospoda cesarskega svetnika Leopolda Langerja in podpredsednika gospoda Aleksandra Kailerja sklenil, naj se občji pokojninski zavod obrne čimprej do centralnih zvez interesentov in do več strokovnih družb s prošnjo, da bi na podlagi vprašalne pole, katero bode izdala v to svrhu centrala, izrazile svoje mnenje glede novele k zakonu o pokojninskem zavarovanju. To, pismenim potom nabrano gradivo, naj bi z že pridobljenimi izkušnjami centralne in deželnih uradov služilo kot podlaga usni enketi v ožjem krogu in za sestavo tozadevne spomenice.

Shod unije rudarjev na Dunaju.

Dalje.

Frank (Falkenau): Sodruga Karpeles in Reumann, se mi zdi, mislita, da so rudarji ne-hvaležno ljudstvo; drugi delavci dobe po 25 letih dva asistenta, mi pa cel kup, pa še nismo zadovoljni. Gotovo imata sodruga najboljše namene, vendar je med nadzorovanjem rudarstva in drugih obratov velikanska razlika. Drugod vidi nadzornik nevarnost, v rudniku ju pa opazi šele, če mu o tem povedo delavci. Če se pa ne informira, ne more ničesar dognati. Na dan nesreče v Neusattlu se nadzorovali, pa niti ne moremo trditi da nemarno. Nadzornik ni vprašal delavcev, pa ni mogel vedeti, da se bo zgodila nesreča. Zaraditega potrebujemo volitev nadzornikov. Nadzornik sme delo ustaviti na nevarnem kraju, ne da bi vprašal delavce. V dveh dneh pa utegne delavce zopet postaviti na nevarno mesto. Če ne moremo povedati nadzorniku, kakšen je material, ne more imeti nadzorovanje posebnega vpliva.

Poslanec Beer: Rudarji so gotovo "interisirani na volitvi nadzornikov. Zdaj se nam je samo vprašati, kaj je taktično: Ali naj naglašamo samo to zahtevo, ali naj skušamo doseči vsaj nekaj napredka? Bil sem tudi pri posvetovanjih delavskega prisveta in zdi se mi pametno in v prid rudarjev, če se že zdaj omogoči napredek. Skušali smo tam doseči s podjetniki sporazum, da jih privežemo, da ne bi mogli predloge kar zavračati. Saj veste, da so odnosi med lastniki rudarjev in gosposko zbornico kar najbolj srčni in velike važnosti je, da se jim odvzame prilika, da bi imeli povod za strmo-glavljenje predloge v gosposki zbornici. Shod ne bi storil prav, če bi sklenil: tako ali pa nič! Pravijo tudi, da itak ni gotovo, če bi vlada tudi ime-novala tistih šestdeset nadzornikov. Jamstva za to se ve ne more nihče prevzeti, ali sprico dogodkov v del. prisvetu je pričakovati, da se to uresniči. Napako bi napravili, če bi namen del. prisveta kar odklanjali. Strokovna komisija, ki se je posvetovala z rudarji, ni dosegla sporazuma. Ni se glasovalo o tem, ker se o takih stvarih ne more odločevati z glasovanjem. Komisija pa je bila manenja, da se sprejme to, kar se da doseči.

Pokorny (Bochum): Stvar mi je šele postala tukaj jasna in moja svaritev pred popruse-njem se ni tikala kompromisa, ker ga nisem poznal. Svaril sem Vas le, da se varujte pred tako zakonodajo, kakršna je pruska, ki nas ne more zadovoljiti. Vaših razmer ne poznam sicer vobče, toda tehniške in druge razmere v rudarstvu so po vseh deželah domala enake in pravim za-raditega: Ne zamerim uniji, če nastopa proti so-drugu dr. Karpelesu in zagovarja sklepe medna-rodnega rudarskega kongresa. Od leta 1886 smo imeli v rudarstvu 27.000 smrtnih nesreč in en in eno četrtino milijona poškodb. Vprašati je treba po vzrokih, in to so nedostatna kontrola. Ni po-treba, da bi morali delavski nadzorniki imeti prej teoretiško izobrazbo. Nasprotno, čimbolj so teore-tično izobraženi, tem manj so praktični. Nadzornik naj zna preiskavati, če zna brati na aparatu ali ne, že ni tako važno. Paziti mora na redno vršitev dela. Zato ni treba tehniških znanosti. Ni kriva volja, da so tako slabe razmere. Tem raz-meram je krivo to, da rudarska oblast ne more

opraviti dela. Poleg tega se pa še dogaja, da obratni uradniki oblast sleparijo. Ako bi rudarji delali po predpisih, bi delali počasneje nego so delali železničarji pri svoji pasivni resistenci, in bi ne zaslužili niti za sol. (Pa res!) Nezgodbno vprašanje je mezdno vprašanje. (Odobranje.) Zakaj bi delavci ne mogli nadzorovati predpisov, če bi jih morali izpolnjevati? Sploh pa imamo na tisoče uradnikov, ki nadzorujejo delavce, pa tudi nimajo teoretiške naobrazbe.

Nikar pa ne recimo, da sicer varujemo na-čelo, pa vzamemo, kar se nam da. Pravico imamo kritikovati, če se nam ne da tega, kar nam gre. Vsega ni treba ubogati svetnika Baura. Državni asistenti so izven našega vpliva. Delovanje asis-tentov obenem z nadzorniki bi utegnile voditi do zamotanosti, ki bi lahko postala usodna. Mi imamo tudi v Nemčiji nekakšne asistente. Bili so delavci; opazujte pa njih delovanje pa boste videli, da jim delavstvo ne zaupa. Odkar ti poslušajo so nezgode poskobile od 13 do 16 na tisoč delavcev. Delavski asistenti tudi ne bodo sami socialni demokrati. In tedaj gorje soc. dem. pazniku! Ne strinjam se tudi s tem, da se paznikom prepoveduje pečati se z mezdnostjo. Ne le, da je akordno delo mirilno, v rudarstvu imamo že tudi premijski sistem, po katerem je treba gotovo število vozičev napolniti za 20 fenigov. Delavec ne sme paziti tu na zdravje in življenje. Te vzroke neizgodam bi morali pazniki poiskati in prav na ta način bi morali priti do drugih mezdnih načinov.

Kompromisi so vedno nekaj neprijetnega. Nihče jih nima rad. Za razmere v rudarstvu ne velja teorija najznamenitejših avtoritet mnogo — mi v Nemčiji priznavamo Karpelesove zasluge — in če bi bil on sodil razmere tako, ka-kršne so, mislim, ne bi bil prišel do takega kom-promisa. Mislim, da je boljše, da asistente pu-stimo. Če jih vlada jemlje z naših vrst, ji bomo hvaležni, najvažneje pa je, da se vladna predloga kar največ popravi, da bo ustrezala rudarjem. Po-manjkljiv se mi zdi tudi načrt frakcije, ker veže nadzornike k moljivosti o «trgovskih in obratnih tajnostih», ker se s tem lahko preprečuje razkritje nedostatkov in da so določene za prestopke paz-nikov strožje kazni nego za kršitve zakonov po podjetnikih. Obravnave nam kažejo, da se morata teorija in praksa združiti.

Dalje.

Shodi.

Jesenice na Gorenjskem. Klerikalci se z vsako-vratnimi čencarijami silno trudijo, da bi utrdili pri svojih bralcih vero, da je na Jesenicah še vse črno. Vse njihovo besedičenje pač nič ne pomaga, ker imajo delavci sami oči in ušesa, pa vidijo in spo-znavajo, kje imajo pričakovati kaj izboljšanja. Ne-izogibno je bilo torej, da se je začela zadnja leta socialna demokracija silno razvijati, klerikalizem pa rapidno nazadovati. Prav posebno kaže to skoraj nepričakovani razvoj delavskega konzumnega društva. Enako pa napreduje tudi strokovna organizacija in narašča zanimanje za politično delo. To se je vi-delo tudi danes, v nedeljo, na shodu, ki je bil pri «Jelenu» na Savi. Ne da bi se bila razvila kakšna posebna agitacija, je bila prostorna dvorana ob 3. popoldne zasedana in mnogo navzočih je moralo stati. Govoril je sodrug Etbin Kristan o pred-metu «Druginja in parlament» ob splošni pozornost poslušalcev. Shod se lahko pršteje najlepšim pri-redbam stranke na Jesenicah.

Domače vesti.

— **Onemoglo žuganje** napolnuje zadnji čas članke in notice klerikalnega časopisja. To je naj-boljši simptom, da se pobožni gospodi slabo godi. Čemu žugati, če se zavedajo svoje moči? Ako so res tako mogočni, kakor se delajo, bodo že ugnali svoje nasprotnike in če bi lepo mirno opravili ta posel, bi bil vsaj eleganten. Večno rohanje in na-povedovanje, kako bodo ugnali te in one, je pa sila podobna tistemu kričanju, s katerim hodijo divjaki v boj, misleči, da se jih bo nasprotnik ustrašil. Zgodilo se je pa že dostikrat, da so bili taki kri-čaci neusmiljeno tepeni. Ker nam je to znano, se ne damo plašiti z ropotom in klerikalci zaman trosijo svojo moč. Da imajo danes moč v krempljih, itak vemo. Ampak do sodnega dne je še daleč in tudi če ne bi bilo, ga ne bi klerikalci doživeli kot vladarji. Toliko časa, kolikor je bilo treba, da so prišli na vrh, ne bodo potrebovali za padec. Saj ljudje niso tako slepi, kakor mislijo v «Katoliški tiskarni». Prezgodaj so se razodeli kot stranka si-nekuristov, mešetarjev in koristolovcev. Seveda niso mogli drugače. Zakaj ljudje niso hoteli v klerikalni tabor iz pobožnosti in zaradi Marijinega česčenja, ampak ker so izpoznali, da mora biti človek dan-danes priporočen klerikalcem, če hoče kaj doseči. Ampak kmalu bo prišel čas, ko ne bo več pogate za vse, ki bi jo radi jedli, ne dosti službic, ne dosti doklad, samih obljub pa ne bodo hoteli ljudje živjeti. Takrat bo polom tak, da se bo pokanje slišalo v Deveto deželo. Dotlej naj v božjem imenu žugajo; le da med delavstvom ne bo tistih, ki bi se jih bali.

— **Gorenjska železnica** ima nekoliko pod Radovljico predor. Napravljen je bil, ko se je železnica gradila, samo zato, ker bi sicer ne imela nobenega! Dejstvo! Sedaj ta predor popravljajo že precej dolgo. Vlaki z veliko previdnostjo in še

večjo počasnostjo vozijo skozi. Tudi to je dejstvo! Delo v predoru pa pravzaprav že dolgo časa stoji. In zakaj? Ker podjetnik ne more dobiti delavcev, ki bi si upali delati v predoru; kajti pravijo, da je nevarnost v predoru velika, da jih pri delu za-loti smrt, da jih pouduje. Tudi to je dejstvo. Sedaj pa vprašanje na pristojno politično oblast: ali ni naravnost nevarno za človeško življenje, če smejo vlaki dannadan voziti skozi ta predor, ki ga nič treba ni in ki vsak čas lahko zagrebe stotine ljudi?! Če se kdo malo širše prestopi na cesti ali če voznik ne prižge o pravem času svetilke pri svojem vozu, ga udarijo takoj paragrafi pižgel-patenta ali pa kazenske postave po glavi. Tukaj pa, ko je nevarnost očitna in velikanska, ne vidi nobena oblast ničesar... Dobro, da so se Mlado-turki zadnjič peljali le do Jesenic po naši Go-renjski; če bi se bili peljali do Ljubljane, bi se jim bilo v radovljskem predoru lahko pripetilo kaj zelo staroturskega...

— **Ponesrečen zrakoplov.** V vasi Krasovica blizu Reke so orožniki našli v gozdu raztrgan zra-koplov in poleg njega trupli obeh zrakoplovcev. Dognalo se je, da je ponesrečenemu zrakoplovu ime «Kolmar». Ta balon se je v ponedeljek blizu Berolina dvignil v zrak. Peljala sta se z njim zra-koplovec dr. Brinkman iz Berolina in arhitekt Frauke iz Kolmarja. Nameravala sta napraviti večje potovanje. Balon je bil velik, kajti vseboval je 2300 kubičnih metrov plina. Dr. Brinkman je bil kot zrakoplovec dobro znan. Bil je v mladosti oficir, pa je slekel uniformo in študiral najprej ke-mijo. Ko je napravil doktorat, je začel studirati tehniko in potem medicino. Njegov spremljevalec Franke je bil tudi rutiniran zrakoplovec. Pri ome-njeni vasi Krasovica je strašna burja zajela zrako-plov in ga gnala proti skalovju. Oba zrakoplovca sta menda sprevidela, da je rešitev nemogoča, kajti eden si je s črnim robcem zavezal oči. Mo-rala sta prebiti grozne muke, ker sta njiju trupli strahovito poškodovani.

— **Žrtve dela.** Preteklo sredo so v Sv. Hi-politu pokopali onih devet delavcev, baje Srbov in Hrvatov, ki so našli pri popraviljanju proge tako grozno smrt. Pogreb je bil veličanstven. Udeležilo se ga je do 5000 oseb. Vsi železniški uslužbenci od Dunaja do Linca, katerim je dopuščal čas, so se udeležili pogreba. Bilo jih je gotovo do 2000. Pokopali so jih v pet grobov, ki so bili vsi obsuti z mnogobrojnimi vencji. Nad grobom je govoril poslanec sodrug Müller.

— **Ciankali za moške.** V Lincu so aretirali nadporočnika Adolfa Hofrichterja, ki ga imajo na sumu, da je tisti neznanec, ki je razpošiljal generalštabnim častnikom ciankali v oblatih s hekto-grafiranim dopisom, da je to sredstvo za okrep-čanje moške moči. Kakor je znano, je eden izmed častnikov, ki so dobili pisma s strupeno vsebino, stotnik Mader res zavžil priporočeno «afrodizi-astično» sredstvo ter umrl. Policija in vojna oblast sta ves teden preiskavali strašno afero, ki se je končno osredotočila nad nekim častnikom v Galiciji. Toda ta je takoj lahko dokazal svoj alibi tako točno in sigurno, da je bila njegova nedolžnost jasna nad vse. Tedaj je izvedela policija, da je dobil drug častnik za god povsem enako škatljico kakor one, ki so jih bili dobili tovariši od generalštaba, le da v njej ni bil ciankali, ampak okrašena je bila s perjem. Odpošiljatelj te škatljice je bil nadporočnik Hofrichter, eden izmed tistih, ki so končali nauke na vojni šoli in imajo tem več nade, da pridejo v generalštab in postanejo takoj stotniki, čim manj je enakih oficirjev pred njimi. Mešana policijska in vojna komisija je začela na to po-izvedovati v Lincu in je dognala, da je nadporočnik Hofrichter sam kupil nekoliko takih škatljic, nekoliko pa si jih je dal prinesiti po svojem vo-jaskem slugi. Za oblate je poizvedoval v neki dro-geriji, kjer jih ni dobil, pozneje jih je kupil v apo-teki. Končno so se izvedeli, da je Hofrichter imel šest dni dopusta za Richnov na Češkem, da je pa med tem časom ostal v Lincu in le dva dni prebil na Dunaju, kamor se je odpeljala njegova žena, ki pričakuje, da postane v dveh mesecih mati. Policija kombinira, da je na Dunaju, kjer je izstopil na zapadnem kolodvoru, vrgel usodna pisma sam v postao skrinjico, iz katere pobira poštni urad v Mittelgasse, kjer so dobila pisma poštni pečat. Pri hišni preiskavi so našli neko tinto, ki še ni pre-iskana, o kateri pa sodijo, da služi za kopiranje. Tudi aparat za hektografiranje so našli, ne pastrupa. Policija misli, da si je Hofrichter, ki se je mnogo bavil s fotografiranjem, lahko nabavil ciankali; on pa trdi, da je rabil za fotografije samo suhe plošče. Za škatljice pravi, da je nekateri hotel dati svoji ženi za živalna dela, eno je poslal prijatelju za god, ostale da je sežgal. Za oblate pa trdi, da jih je potreboval za svojega psa, kateremu je moral dajati zdravila. Hofrichterja so v petek popoldne zaslislavali od 3. popoldne do 11. zvečer. On trdi ves čas, da je nedolžen. Hišno preiskavo so na-pravili najprej v njegovi pisarni. Potem so mu dejali, da bodo preiskali stanovanje in so ga po-zvali, da naj gre naprej, pripraviti svojo ženo, da se ne ustraši preyeč, kadar pride komisija. Kdor pozna vojaške navade, vé, da ima taka obzirnost vse drug pomen. «Pojdj naprej» — to se pravi v takem slučaju: «Zdaj imaš priliko, da se ustreliš, če si kriv.» Hofrichter je odklonil prijaznost in je dejal, da prestopi prag svojega stanovanja same »

komisijo, češ, njemu se ni bati hišne preiskave. Tako je torej mnogo momentov, ki mečejo sum na mladega častnika, toda doslej ni še nobenega dokaza. O Hofrichterjevi osebi se sodebno zelo različne. Eni ga slikajo za zelo nadarjenega in tudi simpatičnega človeka, drugi za streberja. Enim se zdi popolnoma nemogoče, da bi bil izvršil tako grozno dejanje, drugi menijo, da je zmožen vsakega zločina. Omeniti je še treba, da je po vojaškem kazenskem zakonu le tedaj mogoča obsodba na smrt ali na dosmrtno ječo, če obdolženec prizna, ali pa če sta bili pri zločinu najmanj dve priči. Sicer je najvišja kazen 20 letna ječa. Hofrichterja mislijo izročiti dunajskemu garnizijskemu sodišču.

— **Predavanje »Vzajemnosti«** bo ta četrtek izjemoma v salonu bivše Hafnerjeve pivovarne na Sv. Petra cesti. Predaval bo iz prijaznosti, kakor smo že naznanili, gospod Šega o predmetu »Karteli in delavstvo«. Predmet torej obeta, da bo predavanje prav zanimivo.

Če kašljate, če ste hripavi, če težko dihate, če se ponoči potite, če ste zaslimeni, če ste nahodeni, če čutite bolečine v prsih, potem je to znak, da ste se prehladili ali si nakopali influenco, vendar je to lahko tudi resnejšega pomena. Priporočila se torej, da se take pojave pravočasno omeji. V to svrhu se rabi od mnogih zdravnikov priporočeno domače zdravilo Orkenyev sirup iz lipovega medu. Steklenica Orkenyevskega sirupa iz lipovega medu za poskušnjo stane K 3.—, velika steklenica K 5.—, 3 steklenice se dobi za K 15.— franko po povzetju samo od »Lekarne apostolov v Budimpešti«, Josefsring 54, depot 31.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vase glasilo... Agitirajte „Rdeči Prapor“!

Umetnost in književnost.

: **Opera** Offenbachova fantastična opera „Hoffmannove pripovedke“ se je v soboto uprizorila z uspehom, ki je za naše razmere prav lep. Par let je tega, kar je prišla Offenbachova dražestna glasba na Dunaju vnovič do veljave in sicer po vsej pravici, zakaj s svojo bogato melodiko, z ženialno invencijo in neprisliljeno izpeljavo prekaša mnogo poznejših kompozicij, ki jih je bolj moda pribavila priznanje kakor notranja vrednost. Da se uveljavijo vse bleščeče prednosti ženialno zasnovane skladbe, bi bilo seveda treba še raznih pripomočkov, katerih nima slovensko gledališče. Toda če vpoštevamo skromne razmere, prištejemo lahko to uprizoritev najboljšim. Režija, pevski ememble in orkester so sodelovali, da se je, kar je morda najtežje, doseglo tisto fantastično razpoloženje, tisti pravljiski sentiment, ki vzhaja iz Hoffmanove melanholije in iz punča v Lutrovi kleti in ki ga najbolj karakteristično slika znana dragocena barkorola. Hoffmann je pel gospod Fiala dobro kakor ponavadi v lirčnih partijah; le v nastopu bi si bili tupačam želeli nekoliko več poeta. Težko nalogo je imela gospodična Lvova, ki je pela Olimpijo v prvem in Antonijo v tretjem dejanju. Prva partija je namenjena koloraturni pevki; tako si malo gledišče težko privoščiti. A gospodična Lvova je opravila izven svoje stroke ležečo nalogo tako čedno, da ni bil splošni vtisk nikakor tangiran in se je njena pesem prijetno slišala. Antonijo v tretjem aktu je pa pela z veliko bravuro ter je podprla svoj muzikalni del z lepo, premišljeno igro. Z Giulietto je v drugem dejanju bleščala gospa Nordgartova, katere sveži glas je prišel prav tako kakor njena lahkotna modulacija do popolne veljave. Tudi njena igra je bila na vrhuncu. Zadovoljeval je gosp. Lipnicky, ki je s hvalevredno nepretiranostjo poosebil Spallanzanija. Prav dobro disponirana sta bila gospoda Bukšek in Patočka, ki sta pela po več partij in tudi gospodična Peršlova je dobro izpolnila svojo dolžnost. Ostali pevci so primerno izpolnili ensemble. Zbor je bil temperamenten in siguran kakor že dolgo ne in orkester je pod vodstvom gospoda Beniška storil, kar je mogel, da so se bleščale bogate barve instrumentacije. Harfa se je seveda zelo pogrešala.

Zadnje vesti.

Politični položaj. Dunaj, 29. novembra. Vidi se, da je Bioneth s preobratom v državnem zboru res nezadovoljen. Iz pisanja vladi odanega, časopisja se lahko spozna te. Nobene zadovoljnosti, kaj se veselja, da se je zbornica osvestila, pač pa se z očitno tendenco izraža dvom nad trajnostjo preobrata in namigavanje, kako lahko da zopet izgine delavnost parlamenta. Dokler so bile razmere v parlamentu res obupne, ni storila vlada prav ničesar iz svoje iniciative za saniranje; sedaj, ko se je položaj brez vladnega prizadevanja izboljšal, ne stori niti najmanjšega, da bi se novi položaj učvrstil. Njeni časopisi le neprenehoma ponavljajo, da je dolžnost parlamenta, rešiti proračunski provizorij. To se povdarja na tak način, kakor da bi bil namen, ozlovolti opozicijske stranke, češ, če to storite, ste izpolnile voljo vlade. V teh okoliščinah je posebno važno, da ostanejo politične stranke hladnokrvne in da se ne dajo izživati. Proračun je pravica državnega zbora, ne pa dolžnost napram vladi. Do proračunske razprave mora priti parlament, ne da dobi vlada

denar, temveč da se more obračunati z vlado. Izživljanje je posebno neumestno, ker je prvo čitanje proračunskega provizorija itak na dnevnem redu jutrišnje seje.

Ogrska kriza. Dunaj, 29. novembra. Cesar je zadnje dni sprejel več ogrskih političarjev na avdienci. Položaj se ni nič izpremenil. Poloficiozno se razglasa, da zahteva cesar od sedanje vlade, da ostane brez koncesij na svojem mestu. Vse dosedanje vesti o vojaških in drugih koncesijah, ki jih je baje dosegla vlada, so se razširjale iz Košutove okolice, da bi se volilci lažje sprijaznili s Košutovim izstopom iz Justhove stranke. Tudi tendenčne vesti o imenovanju Andrašija za ministrskega predsednika, ki jih je posebno raznašala »Neue Freie Presse«, so bile brez podlage.

Prvi avstrijski vojaški balon. Dunaj, 29. novembra. Včeraj je ob jako lepem vremenu manevriral prvi balon po sistemu »Parseval«, ki ga je avstrijska vojsna uprava nabavila, nad Dunajem. Dal se je prav lahko ravnati. Večkrat je obkrožil, približno 150 metrov visoke zvonik šentštefanske cerkve, potem je odhitel čez rotož in približno deset minut spretno manevriral nad Schönbrunom pred cesarjem. Končno se je vrnil v Fischamend.

Zmage v Bosni. Sarajevo, 28. novembra. Po doslej znanih rezultatih so pri volitvah v okrajne bolniške blagajne zmagali socialni demokrati v Sarajevu, v Mostaru, v Dolenji Tuzli in v Bosenski Gradiski. V Sarajevu so dobili socialni demokrati 1368, nacionalisti pa okrog 200. Iz ostalih mest še niso znani rezultati.

Glankali za moške. Dunaj, 28. novembra. Nadporočnika Hofrichterja so danes prepeljali z eskorto, ki je bila sestavljena iz častnikov, na Dunaj ter ga izročili garnizijskemu sodišču, kjer se vodi preiskava. Hofrichter taji z vso odločnostjo, da bi bil kriv zločina, katerega ga dolže in se vede čudovito mirno. Razven že naznanjenih indicij niso dobili ničesar novega, kar bi ga obremenjevalo, pač pa se je število indicij še zmanjšalo, ker se je izkazalo, da se ni našel v njegovem stanovanju nikakršem hektograf. Cela zadeva je še prav tako skrinostna, kakor je bila prej.

Nova zmaga na Nemškem. Halle, 28. novembra. Pri dopolnilni volitvi za državni zbor v četrtem mestnem razredu Merseburg je dobil pisatelj Krünert (socialni demokrat) 26.020, mestni svetovalec Reymann iz Berlina (naprednjak) pa 21.549 glasov.

Rudarska stavka. Zagreb, 29. novembra. V hrvatskem Zagorju so rudarji stopili v stavko. V sled oblastvenega nasilja je prišlo do spopadov med delavci in uradnimi organi.

Atentat v Parizu. Pariz 29. novembra. Neki Endelsi, ki je prej služil v Alžiru pri vojaki, je streljal včeraj na generala Veranda, ko je bil ta v nekem hotelu pri slavnostnem obedu. Generala sta zadeli dve krogli, toda rane niso težke. Napadalec so takoj prijeli. Na poti v zapor ga je hotela besna množica linčati, eskorta ga je komaj ubranila, ni pa mogla preprečiti, da so ga hudo pretepli. Misli se, da je napadalec hotel streljati na vojnega ministra, kateremu je baje Verand zelo podoben. Pri zaslišanju je Endelsi pripovedal, da

je v Alžiru razkril velike sleparije pri vojaščini, a ko jih je hotel naznaniti, so mu baje žugali, da ga ubijejo. Preiskali bodo njegovo duševno stanje, ker mislijo, da ni pri zdravi pameti.

Justični umor. Krakov, 28. novembra. Poljski listi prinašajo sledečo vest. Meseca junija 1907 je bil poizkusen v Varšavi atentat na dva policista, ne da bi se jima bilo kaj zgodilo. Meseca marca 1908 je bil na podlagi denunciacije obtožen delavec Bronislav Marczuk, da je zakrivil atentat. Oba policijska agenta sta pričala pred vojaškim sodiščem, da spoznavata v njem napadalec. Vendar ga je sodišče oprostilo radi pomanjkanja dokazov. Pred kratkimi dnevi so zaprli delavca Stanislava Marczuka, češ, da je osumljen radi atentata. Zopet sta policista pričala, da je bil obtoženec pravi krivec. Dasi ni bilo nobenega drugega dokaza, kakor nasprotujoče si izjave policistov, je bil vendar Marczuk obsojen na smrt in res obešen.

Svojim čitateljem priporočamo, da se ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

Mestni dom.

Le kratko gostovanje.

The Royal Bio Co.,

največje svetovnoznano podjetje v področju kinematografije je došlo sem.

Vsak večer ob 8. velika predstava.

Vsaka predstava traja s koncertom 2 do 2½ uri.

Lastna električna razsvetljava.

Sporod II. serije:

1. Godba: a) Koračnica, b) Uvertira.
2. Pomorsko potovanje od Suuthamptona na Kap. (Dražestne naravne slike.)
3. Junakinja na avtu. (Senzacijska drama.)
4. Pota klobuka. (Komično.)
5. V deželi diamantov. (Velezanimivo in poučno.)
6. Vercingetorix. (Velika historična drama; slika v barvah.)
7. Jeznoriti oče. (Zelo komično.)

Premor.

8. Moderni Centavri. (Senzacijska prirodna slika.)
9. Ljubimec ogljarke. (Velekomično.)
10. KRVAVA SLED, umetniški filmi. (Drama v dveh delih in 12 slikah.)
11. Uteklj konj. (Komično.)

Vsak četrty dan popolnoma nov sporod.

Cene prostorov: Poseben sedež K 1.50, I. prostor 1 K, II. prostor 80 vin., III. prostor 50 vin. Za otroke izpod 12 let: Poseben sedež 75 vin., I. prostor 50 vin., II. prostor 40 vin., III. prostor 30 vin.

V nedeljo tri velike predstave: Popoldne ob 3, ob 5., zvečer ob 8.

Naznanilo in priporočilo.

Slavnemu p. n. občinstvu v Ljubljani in okolici si usojam uljudno naznaniti, da sem odstopil svoj

pogrebni zavod

ter zalogo potrebščin za mrliške odre in pogrebe novoustanovljeni tvrdki

Ant. & Iv. Rojina

Zahvaljujem se za zaupanje, ki se mi je v tako obilni meri izkazovalo z vseh strani, priporočam najtopleje svoja naslednika v tej obrti ter prosim, da se jima naklanja enako zaupanje.

VeleSpoštovanjem

Fran Vidali.

Opiraje se na predstoječe naznanilo gospoda Franc Vidali se usojava uljudno javiti vele. občinstvu v Ljubljani in okolici, da bo deva pod tvrdko

Ant. & Iv. Rojina

nespremenjeno nadalje vodila

pogrebni zavod

ter zalogo potrebščin za mrliške odre in pogrebe v Prešernovi ulici ter da bova skušala vselej v vsakem oziru ustreči željam in zahtevem velenjenih naročnikov.

Z odl. spoštovanjem

Ant. & Iv. Rojina.

2—1

H. Suttner
Ljubljana :: Mestni trg
razpošila ure, zlatino in
srebrnino na vse kraje sveta,
obrnite se zanesljivo na domačo slovensko
trgovko. — Veliki novi cenik zastoj.
Novost: Ploščnata, tanka, prava
nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6
kamnov, po vrvi ostanejo vedno beli,
prav natančno 36 ur idoča K 4.50. —
Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno
jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar
vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi:
nikelnasta K 1.20, srebrna K 5.—, 30

Vsi, ki se čutite trudne in slabotne,

ki hočete okrepiti svojo slabotno telo in pojačati svoje pregnane in
utrjene živce, ste nervozni, neodločni, bolehní in oslabei za-
radi oslabljivih bolezni; vsem doječim materam, dojiljam in
dojenčam, če jih ne hranite z materinim mlekom, če hočete
imeti čvrste in zdrave otroke, vsem tistim priporočamo
živce utrjujoče, okrepčujoče in kri tvoreče hranivo, ki se imenuje
Sladin, t. j. doktorja pl. Trnkoczya sladni čaj. S sla-
dinom se prihrani 50% na stroških v gospodinjstvu. Vse to
dokazujejo tisoči izpričeval. En zavoje 1/4 kg velja 50 vinarjev.
Po pošti najmanj pet zavojev. Glavna zaloga lekarna Trnkoczy,
Ljubljana. 52—4

Kupujte šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko —27

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10% popusta.

Gostilna „pri Kroni“ Gradišče št. 7

se priporoča slavnemu občinstvu. Točijo se
najboljša domača vina po zmernih cenah.
Na razpolago je kegljišče. Dobra gorka in
mrzla kuhinja.

Sprejmejo se tudi gospodje na hrano.

S spoštovanjem

Peter Stepič

gostilničar in vinotičec.

2—2

A. Zupancič

knjigovez v Ljubljani

Slomškova ulica hiš. šte. 31

priporoča svojo nanovo urejeno

*** knjigoveznico ***

za prijazna naročila vsakovrstnih v
knjigoveško stroko spadajočih del.

Razun vezanja raznih knjig za knjižnice in šolsko rabo se še
posebno priporoča za naročila trgovskih knjig (protokolov),
različnih map, vzorčnih knjig in vsakovrstnih kartonaz. Iz-
deluje tudi okvirje in passepartout, prikladne za različne po-
dobe, fotografije i. t. d.

Cene nizke.

Postrežba točno.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Bartl.

Restavracija 'International'

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22
v bližini južnega kolodvora se priporoča.
Točijo se pristna vina in izborna sveže
pivo.

== Gorka in mrzla jedila. ==
Na razpolago je lep senčnat vrt in salon.
== Kegljišče. ==

Postrežba točna.

Cene zmerne.

Na obilen poset vabi

Marija Petrič

restavratorka.

21—17

Št. 36.537.

Razglas.

Podpisani mestni magistrat naznanja s tem, da se bode s sklepom občinskega sveta z dne
19. junija 1909 novo ustanovljena

mestna zastavljalnica v Prečni ulici št. 2 otvorila 1. decembra 1909.

V zastavo se sprejemajo:

- a) zlatnina, srebrnina, dragi kamni, kovine, obleka,
perilo in drugo;
b) oni javni vrednostni papirji, ki imajo pupilarno varnost v smislu zakona.

Obrestna mera posojil

na dragocenosti znaša ta čas	10	odstotkov na leto,
na efekte, obleko, perilo	8	" " "
na vrednostne papirje	6	" " "

Uradni dnevi za stranke so:

ponedeljek, torek, petek in sobota od 8. do 12. ure dopoldne.

Pravila, poslovnik in dražbeni red mestne zastavljalnice se dobiva v uradnih prostorih.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 24. novembra 1909.

Župan: Ivan Hribar l. r.

V založbi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani
je ravnokar izšel

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence
za navadno leto 1910.

Ta koledar izhaja že **deseto leto**. Vsebina mu je med drugim na-
slednja: Koledar. Tabela za železničarje. Množilna razpredelnica. Kolkovne lestvice.
Poštni tarif. Inozemske denarne vrednosti. Stara mera in nova. Koliko plačam
osebne dohodnine. Koliko plačam vojne takse. Nekaj dogodkov iz zgodovine.
Vzhod, ki se dviga. Alkohol in železničarji. Žena in socialistični tisk. Drobiž in
beležke za vsak dan v letu. — Razun te vsebine prinaša koledar sliko sodruga
Etbina Kristana.

Ta bogata vsebina priča, da je koledar vsega priporočila vreden za vsakogar.
Razpošiljati se prične takoj. Organizacije in posamezne naročnike kar naj-
uljudneje prosimo, da ga naroče čimprej, zakaj pošiljatev more biti le tedaj
točna, če se naročniki zglase pravočasno.

Cena v platno vezanemu izvodu je 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Zaupniki organizacij, ki naroče več izvodov, dobe
10 % popusta.

Pri naročilih na posamezne izvode se priporoča, da se pošilja denar naprej,
drugače se izvrši naročilo po povzetju.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.